

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Вступ до спеціальності. Ознайомча практика

Шифр та назва спеціальності
054 – Соціологія

Інститут
ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма
Соціологія управління

Кафедра
Соціології і публічного управління (305)

Рівень освіти
Бакалавр

Тип дисципліни
Спеціальна (фахова), Обов'язкова

Семестр
1,

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Козлова Олена Аркадіївна

Olena.kozlova@khpri.edu.ua

Старша викладачка кафедри соціології і публічного управління

Авторка понад 50 наукових і навчально-методичних публікацій.
Провідна лекторка з курсів: «Вступ до спеціальності», «Соціологія маркетингу», «Соціологія реклами», «Соціологія професій», «Соціологія міста», «Соціальна психологія»

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](http://web.kpi.kharkov.ua/sp/profesors-ko-vikladats-kij-sklad/)

<http://web.kpi.kharkov.ua/sp/profesors-ko-vikladats-kij-sklad/>

Загальна інформація

Анотація

«Вступ до спеціальності. Ознайомча практика» відноситься до числа дисциплін, з яких починається фахова соціологічна підготовка і формування у майбутніх спеціалістів соціологічного світогляду. Вона носить пропедевтичний характер та відіграє роль вступу до опанування усєї сукупності соціологічного знання. Курс охоплює різноманітні аспекти професійної діяльності соціолога. Під час його вивчення студенти дізнаються про можливості студентів НТУ «ХПІ» щодо реалізації власної освітньої та науково-дослідницької діяльності. А також сформулюють власні уявлення про зміст майбутньої професійної діяльності і дізнаються про можливості працевлаштування і головні вимоги потенційних роботодавців.

Мета та цілідисципліни

Знайомство з історією та досягненнями університету та випускаючої кафедри; інформування студентів про порядок організації навчального процесу в НТУ «ХПІ»; ознайомлення з можливостями студентів НТУ «ХПІ» щодо реалізації власної освітньої та науково-дослідницької діяльності; формування у студентів системних уявлень про зміст майбутньої професійної діяльності; ознайомлення з можливостями працевлаштування, головними вимогами потенційних роботодавців.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації, зустрічі із соціологами-практиками. Підсумковий контроль – залік.

Компетентності

ЗК-13датність застосовувати знання в практичних ситуаціях
СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

Результати навчання

РН-1 Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності
РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредити ECTS): лекції – 16 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 58 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати загальні знання в межах загальної середньої освіти

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Під час проведення лекційних занять з навчальної дисципліни передбачено застосування таких методів навчання: пояснювально-ілюстративний метод (демонстрація на екрані слайдів презентацій, візуалізації навчального матеріалу, побудова таблиць та схем); репродуктивний метод викладення (коли вивчаються основні поняття, класифікаційні схеми і т.і.)
Під час проведення семінарських занять застосовується: репродуктивний метод (засвоєння базових понять курсу); частково-пошуковий, або евристичний метод (під час підготовки індивідуальних завдань та презентацій); дослідницький метод (студенти самостійно вивчають літературу, першоджерела, систематизують матеріал і таким чином виконують індивідуальні завдання з ознайомчої практики).

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Вища професійна освіта в Україні і за кордоном. НТУ «ХПІ»

Історія, сучасний стан та перспективи розвитку вищої професійної освіти. Загальна характеристика доби Середньовіччя. Доба Відродження та вплив наукових досягнень XVI – XVII ст. на систему Підґрунтя та передумови науково-технічної революції. Зростання ролі науки на виробництві. Створення мережі науково-дослідних установ. Всесвітній обмін інформацією та технічними досягненнями. Трансформації та перетворення у традиційній системі вищої технічної освіти. Зміни вимог до сучасних фахівців інформаційного суспільства. Необхідність реформування сучасної інженерної освіти.

НТУ «ХПІ»: історія створення, структура, підрозділи. Історичні передумови виникнення інституту. Роль харківської громади у підготовці створення технічного закладу. Початок функціонування Харківського практичного технологічного інституту. Значення діяльності його першого директора професора В. Л. Кірпичова.

Підсумки історичного шляху Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Реорганізація НТУ «ХПІ»: створення нових навчально-наукових інститутів.

Характеристика спеціальностей і спеціалізації кафедри.

Організація освітнього процесу в НТУ «ХПІ».

Тема 2. Інформаційні та бібліотечні ресурси НТУ «ХПІ»

Структура НТБ НТУ «ХПІ», система обслуговування та правила користування за єдиною картою читача.

Довідково-пошуковий апарат бібліотеки. Алгоритм пошуку документів в алфавітному та систематичному каталогах. Електронні ресурси бібліотеки: повнотекстові ресурси ЕК; репозитарій; Проблемно-орієнтовані бази даних. Ресурси відкритого доступу.

Офіційні сайти НТУ «ХПІ» як джерела інформації:

Сайт факультету і кафедри. Методичні матеріали на сайті кафедри.

Тема 3. Соціально-правовий захист студента

Нормативна база навчального процесу НТУ «ХПІ». Порядок нарахування стипендій.

Порядок надання медичних послуг.

Пільги для студентів.

Можливості студентів НТУ «ХПІ» щодо реалізації власних освітніх, соціальних, та науково-дослідних потреб.

Студентські громадські організації в НТУ «ХПІ».

Тема 4. Предмет та об'єкт вивчення соціології

Історико-еволюційний шлях людини і біологічні передумови виникнення суспільства.

Суспільство як онтологічна передумова соціології.

Homosapiens і суспільство.

Предмет та об'єкт вивчення науки. Індустріальна доба і виникнення соціології: випадковість чи закономірність? Суспільство як об'єкт соціології.

Предмет соціології в дискусіях вчених-соціологів. Поняття соціального в соціології. Властивості та рівні соціального.

Тема 5. Функції соціології та структура соціологічного знання

Основні функції соціології та її місце у сучасному суспільстві. Роль та значення соціології та соціологічної спільноти в Україні під час повномасштабної війни. Пізнавальна функція. Функція прогнозування. Управлінська функція. Світоглядно-освітня функція. Соціально-технологічна функція. Інструментальна функція.

Міждисциплінарні зв'язки соціології. Зв'язок соціології із філософією, історією, психологією, антропологією, економікою, правом, політологією та іншими науками.

Соціальні закони і закономірності. Класифікація законів.

Структура соціологічного знання: теоретична соціологія, галузі і теорії середнього рівня, емпірична соціологія, конкретно-соціологічні дослідження. Зв'язок рівнів соціологічного знання.

Особливості пізнавального процесу в соціології. Поняття методу і методології.

Тема 6. КСД: призначення, етапи, програма та методи збирання даних

Конкретно-соціологічне дослідження (КСД) як робота, у процесі якої збираються, обробляються і аналізуються первинні дані стосовно суспільства, соціальних груп, громадської думки тощо. Етапи КСД. Програма КСД.

Методи збирання даних в КСД. Опитування, аналіз документів, спостереження, експеримент.

Опитування як базовий метод соціології. Історія появи опитувань.

Кількісні та якісні методи дослідження. Властивості кількісних методів. Специфіка якісних методів.

Відповідальність соціолога і етика професійної діяльності. Професійний кодекс соціолога.

Тема 7. Основні етапи розвитку соціології

Виникнення соціології як наукової дисципліни. Соціологія XIX століття. Внесок О. Конта в виникнення соціології.

Класичний період розвитку соціології (соціологія на зламі XIX – XX ст.) Г. Спенсер та теорія соціальної еволюції. К. Маркс та розвиток соціології. Соціологічні погляди Е. Дюркгейма та М. Вебера.

Головні напрямки розвитку соціології XX ст. Поява макро- та мікросоціології. Функціоналізм.

Конфліктологічні теорії. Мікросоціологічні теорії.

Особливості розвитку вітчизняної соціології. Розгром і відродження соціології в СРСР. Соціологія у незалежній Україні.

Особливості розвитку вітчизняної соціології та специфіка соціологічних досліджень під час повномасштабної війни в Україні

Теми практичних занять

Тема 1. Вища професійна освіта в Україні і за кордоном. НТУ «ХПІ»

Історія, сучасний стан та перспективи розвитку вищої професійної освіти. Загальна характеристика доби Середньовіччя. Доба Відродження та вплив наукових досягнень XVI – XVII ст. на систему Підгрунтя та передумови науково-технічної революції. Зростання ролі науки на виробництві. Створення мережі науково-дослідних установ. Всесвітній обмін інформацією та технічними досягненнями. Трансформації та перетворення у традиційній системі вищої технічної освіти. Зміни вимог до сучасних фахівців інформаційного суспільства. Необхідність реформування сучасної інженерної освіти.

НТУ «ХПІ»: історія створення, структура, підрозділи. Історичні передумови виникнення інституту. Роль харківської громади у підготовці створення технічного закладу. Початок функціонування Харківського практичного технологічного інституту. Значення діяльності його першого директора професора В. Л. Кірпічова.

Підсумки історичного шляху Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Характеристика спеціальностей і спеціалізації кафедри. Організація освітнього процесу в НТУ «ХПІ».

Тема 2. Інформаційні та бібліотечні ресурси НТУ «ХПІ»

Структура НТБ НТУ «ХПІ», система обслуговування та правила користування за єдиною картою читача.

Довідково-пошуковий апарат бібліотеки. Алгоритм пошуку документів в алфавітному та систематичному каталогах. Електронні ресурси бібліотеки: повнотекстові ресурси ЕК; репозитарій; Проблемно-орієнтовані бази даних. Ресурси відкритого доступу.

Офіційні сайти НТУ «ХПІ» як джерела інформації:

Сайт факультету і кафедри. Методичні матеріали на сайті кафедри.

Тема 3. Соціально-правовий захист студента

Нормативна база навчального процесу НТУ «ХПІ». Порядок нарахування стипендій.

Порядок надання медичних послуг.

Пільги для студентів.

Можливості студентів НТУ «ХПІ» щодо реалізації власних освітніх, соціальних, та науково-дослідних потреб.

Студентські громадські організації в НТУ «ХПІ».

Тема 4. Предмет та об'єкт вивчення соціології

Історико-еволюційний шлях людини і біологічні передумови виникнення суспільства.

Суспільство як онтологічна передумова соціології.

Homosapiens і суспільство.

Предмет та об'єкт вивчення науки. Індустріальна доба і виникнення соціології: випадковість чи закономірність? Суспільство як об'єкт соціології.

Предмет соціології в дискусіях вчених-соціологів. Поняття соціального в соціології. Властивості та рівні соціального.

Тема 5. Функції соціології та структура соціологічного знання

Основні функції соціології та її місце у сучасному суспільстві. Роль та значення соціології та соціологічної спільноти в Україні під час повномасштабної війни. Пізнавальна функція. Функція прогнозування. Управлінська функція. Світоглядно-освітня функція. Соціально-технологічна функція. Інструментальна функція.

Міждисциплінарні зв'язки соціології. З'язок соціології із філософією, історією, психологією, антропологією, економікою, правом, політологією та іншими науками.

Соціальні закони і закономірності. Класифікація законів.

Структура соціологічного знання: теоретична соціологія, галузі і теорії середнього рівня, емпірична соціологія, конкретно-соціологічні дослідження. Зв'язок рівній соціологічного знання.

Особливості пізнавального процесу в соціології. Поняття методу і методології.

Тема 6. КСД: призначення, етапи, програма та методи збирання даних

Конкретно-соціологічне дослідження (КСД) як робота, у процесі якої збираються, обробляються і аналізуються первинні дані стосовно суспільства, соціальних груп, громадської думки тощо. Етапи КСД. Програма КСД.

Методи збирання даних в КСД. Опитування, аналіз документів, спостереження, експеримент.

Опитування як базовий метод соціології. Історія появи опитувань.

Кількісні та якісні методи дослідження. Властивості кількісних методів. Специфіка якісних методів.

Відповідальність соціолога і етика професійної діяльності. Професійний кодекс соціолога.

Тема 7. Основні етапи розвитку соціології

Виникнення соціології як наукової дисципліни. Соціологія XIX століття. Внесок О. Конта в виникнення соціології.

Класичний період розвитку соціології (соціологія на зламі XIX – XX ст.) Г. Спенсер та теорія соціальної еволюції. К. Маркс та розвиток соціології. Соціологічні погляди Е. Дюркгейма та М. Вебера.

Головні напрямки розвитку соціології XX ст. Поява макро- та мікросоціології. Функціоналізм. Конфліктологічні теорії. Мікросоціологічні теорії.

Особливості розвитку вітчизняної соціології. Розгром і відродження соціології в СРСР. Соціологія у незалежній Україні.

Особливості розвитку вітчизняної соціології та специфіка соціологічних досліджень під час повномасштабної війни в Україні.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни непередбачені.

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуальних завдань у вигляді рефератів та представлення їх як презентацій за темами що вказано в завданнях для самостійної роботи. Студент здійснює бібліографічний пошук, складає план презентації або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь, опанувавши джерела за темою, студент розкриває зміст питань та представляє виконану роботу на семінарі. Обсяг презентації – 16-25 слайдів, текст доповіді – 4-6 стандартних сторінок. Крім того студент виконує індивідуальні завдання в межах ознайомчої практики: 1) «Інтерв'ю з успішним соціологом» 2) Есе «Я та моя майбутня професія соціолог».

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Рущенко І. П. Загальна соціологія : підручник / І. П. Рущенко. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004
2. Гіденс Е. Соціологія / Е. Гіденс / пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник; наук. ред. О. Іващенко. – К. : Основи, 1999. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/86796-dti-t-hto-h-doglyada.html>
3. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів – 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 448 с.
URL: <http://www.sociology.chnu.edu.ua/res/sociology/Soc.%20kafedr.%20posibnyk.pdf>
4. Литвин А. П., Яковенко А.К. Соціологія : навч. посіб. / А. П. Литвин, А.К. Яковенко. – Т. : ТНЕУ, 2013. //Lytvyn_Sociology_Posibnyk.pdf
5. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів – 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 448 с.
./http://www.sociology.chnu.edu.ua/res/sociology/Soc.%20kafedr.%20posibnyk.pdf
6. Соціологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів /В.І.Волович, М.І.Горlach, В.Г.Кремень та ін. – 6-те вид., - К: Центр учбової літератури, 2019 – 808 с.
7. Introduction to Sociology 2e. 2017. Rice University Heather Griffiths, Fayetteville, North Carolina. Nathan Keirns, Zanesville, Ohio Eric Strayer, Salinas, California Copyright Year: 2015 // https://d3bxy9euw4e147.cloudfront.net/oscms-prod/media/documents/IntroductionToSociology2e-OP_oAii5Yb.pdf

Додаткова література

1. Агенти соціальних змін у суспільстві нестійкої інституціоналізації Колективна монографія К.: Інститут соціології НАН України, 2022. 330 с. URL: <https://i-soc.com.ua/assets/files/book/maket-agenti-soczmin-dlya-tipografii.pdf>
2. Гуменюк Л. Й. Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т.1. Львів: Львівський національний університет імені Шевченка, 2019. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1/1/ГуменюкЛ.СОЦІОЛОГІЯ_хрестоматія_т.1.1.pdf

9. Козирев М. П. К59 Соціологія: підручник / М. П. Козирев. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 656 с. URL: chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcgclclefindmkaj/http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/437/1/%D0%9A%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%80%D1%94%D0%B2%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%202016.pdf
3. Кузьменко Т. М. Соціологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 320 с.
11. Соболевська М. Рефлексивні процеси в сучасній теоретичній соціології: навчальний посібник. Київ: Міленіум, 2020. 108 с.
4. Рожанська Н. В. Загальна соціологічна теорія : навч. посіб. / Н. В. Рожанська, О. М. Дрожанова, О. А. Онофрійчук за наук. ред. І. А. Мейжис, В. Л. Гавелі. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – 336 с. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/65/1/%D0%A0%D0%BE%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9D.%20%D0%92.%20%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D1%82%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F.pdf>
5. Українське суспільство в умовах війни. 2022: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц. н. С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с. URL: <https://i-soc.com.ua/assets/files/monitoring/maket-vijna...2022dlya-tipografiivse.pdf>
6. Черниш Н., Соціологія. Курс лекцій : підручник. - Львів : Кальварія, 2003. - 543 с. URL: chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcgclclefindmkaj/https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/482997/mod_resource/content/1/%D0%A7%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B8%D1%88%20%D0%9D.%D0%99.%20%D0%9A%D1%83%D1%80%D1%81%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf
7. Штомпка Пйотр. Соціальний капітал. Теорія міжособистісного простору. Видавництво Дух і Літера, 2022. 400 с.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання вигляді заліку (40%) та поточного оцінювання (30%) та індивідуального завдання (30%). Залік: тестові завдання за темами курсу. Поточне оцінювання: перевірка домашнього завдання, доповіді та презентації за запропонованими викладачем темами на семінарах. Індивідуальне завдання - написання двох есе.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Володимир МОРОЗ

30.06.2023

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Марина БІРЮКОВА

30.06.2023

